

RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA W GLIWICACH

PORADNIK DLA USAMODZIELNIANYCH WYCHOWANKÓW PIECZY ZASTĘPCZEJ

CZĘŚĆ II

PROCES USAMODZIELNIENIA WYCHOWANKÓW PIECZY ZASTĘPCZEJ

1. Realizacja zadań w zakresie usamodzielniania się wychowanków pieczy zastępczej

Usamodzielnienie wychowanka pieczy zastępczej to ostatni etap jego pobytu w placówce opiekuńczo-wychowawczej lub rodzinie zastępczej, jak i zarazem oczekiwany efekt działalności systemu pieczy zastępczej. Oczywiście wydaje się, że proces usamodzielnienia nie może ograniczać się jedynie do relatywnie wąskich, związanych z faktem pełnoletniości, określonych ustawowo ram czasowych, ale musi być wpisany w program pracy z wychowankiem już od samego początku jego pobytu w pieczy zastępczej. Usamodzielnienie stało się widocznym tematem w sferze działań społecznych, ma na to wpływ reforma systemu pieczy zastępczej, która na terenie miasta Gliwice rozpoczęła się już w 2016 roku. Właśnie wtedy trzy Domy Dziecka funkcjonujące na terenie miasta Gliwice zostały przekształcone w mniejsze placówki, a liczba mieszkań treningowych z jednego zwiększyła się do trzech, w 2020 do czterech, aby w 2026 roku osiągnąć liczbę 7 mieszkań treningowych dla 23 usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej. Mieszkania treningowe pozwalają podopiecznym placówek oraz rodzin zastępczych łagodnie przejść w jakże trudną dorosłość i są jednym z ostatnich etapów w procesie usamodzielnienia.

2. Wybór opiekuna usamodzielnienia

Osoba usamodzielniana co najmniej rok przed osiągnięciem przez nią pełnoletności ma obowiązek wskazać osobę, która podejmuje się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia oraz przedstawia pisemną zgodę tej osoby. Wybór opiekuna jest bardzo ważny, bo właśnie ta osoba ma za zadanie wspierać wychowanka w realizacji

programu usamodzielnienia i rzeczywiście pomóc, gdy nastąpią trudności. Musi to być ktoś kto zna sytuacją życiową wychowanka i będzie wiedział jaka pomoc i jakie wsparcie będzie najlepsze dla podopiecznego. To właśnie opiekun będzie opiniował wnioski o pomoc finansową.

Opiekunem usamodzielnienia może być osoba:

- tworząca rodzinę zastępczą lub prowadząca rodzinny dom dziecka,
- koordynator rodzinnej pieczy zastępczej,
- pracownik socjalny,
- osoba będąca w placówce opiekuńczo-wychowawczej albo regionalnej placówce opiekuńczo terapeutycznej wychowawcą lub psychologiem,
- pracownik organizacji pozarządowej w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- inna osoba wskazana przez osobę usamodzielnianą i zaakceptowana przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie.

3. Program usamodzielnienia

Osoba usamodzielniana wraz z opiekunem usamodzielnienia, przy współpracy pracownika do spraw usamodzielnień Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Gliwicach jest zobowiązany opracować indywidualny program usamodzielnienia. Przygotowując indywidualny program usamodzielnienia osoba usamodzielniana uwzględnia plan podejmowanych działań wynikających z programu i terminy ich realizacji oraz zobowiązania osoby usamodzielnianej .

Indywidualny program usamodzielnienia przygotowuje się co najmniej na 1 miesiąc przed osiągnięciem pełnoletności i powinien w szczególności zawierać:

- uzyskanie wykształcenia oraz kwalifikacji zawodowych,
- pomoc w ustaleniu uprawnień do ubezpieczenia,
- wskazywać miejsce osiedlenia się osoby usamodzielnionej,
- podjęcie zatrudnienia,
- uzyskanie odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- pomoc w uzyskaniu przysługujących świadczeń.

Opiekun placówki albo rodzina zastępcza przekazuje dokumentację osoby usamodzielnianej (IPU) do Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Gliwicach skąd pracownik (organizator) przesyła do właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby usamodzielnianej przed umieszczeniem w pierwszej formie opieki zastępczej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (w Gliwicach OPS) w celu zatwierdzenia.

Program usamodzielnienia jest formą kontraktu, w którym osoba usamodzielniana zobowiązuje się do realizacji poszczególnych postanowień w nim zawartych. Indywidualny program usamodzielnienia po zatwierdzeniu przez Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (w Gliwicach Dyrektora OPS) staje się podstawą przyznania świadczeń na usamodzielnienie. Brak realizacji podjętych postanowień przez osobę usamodzielnianą może stanowić podstawę do wstrzymania lub odmowy przyznania pomocy w ramach usamodzielnienia. W przypadku zmiany sytuacji życiowej osoba usamodzielniana wspólnie z opiekunem usamodzielnienia może dokonać zmiany w indywidualnym programie usamodzielnienia. Zmiany wymagają zatwierdzenia

przez kierownika Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (w Gliwicach OPS).

4. Formy pomocy w procesie usamodzielnienia

Warunkiem przyznania pomocy na kontynuowanie nauki i na usamodzielnienie jest złożenie wniosku i posiadanie zatwierdzonego indywidualnego programu usamodzielnienia, określającego m.in. zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia oraz sposób uzyskania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych.

Pełnoletni wychowanek opuszczający rodzinę zastępczą, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, możesz starać się o przyznanie pomocy na:

- kontynuowanie nauki
- usamodzielnienie
- zagospodarowanie

Ponadto wychowanek może starać się o uzyskanie pomocy:

- w zapewnieniu odpowiednich warunków mieszkaniowych: Ośrodek Pomocy Społecznej i Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Gliwicach,
- zatrudnienia: Powiatowy Urząd Pracy w Gliwicach,
- pomocy prawnej i psychologicznej: Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Gliwicach Rodziny w Gliwicach.

Pomoc na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie oraz na zagospodarowanie jest przyznawana osobie usamodzielnianej, która przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej:

- 3 lata – w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną,

- 1 roku – w przypadku osoby usamodzielnionej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną.

Do okresu pobytu w pieczy zastępczej wlicza się również:

- okres pobytu w domu pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie, domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz w schronisku dla nieletnich, zakładzie poprawczym, specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, młodzieżowym ośrodku socjoterapii zapewniającym całodobową opiekę i młodzieżowym ośrodku wychowawczym, jeżeli orzeczenie sądu o umieszczeniu w pieczy zastępczej nie zostało uchylone;
- okres pobytu osoby pełnoletniej w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo wychowawczej

Wniosek o przyznanie pomocy na kontynuowanie nauki osoba usamodzielniana składa w powiecie właściwym ze względu na miejsce zamieszkania przed umieszczeniem w pieczy zastępczej.

Jeśli przed umieszczeniem w placówce wychowanek mieszkał w Gliwicach swój wniosek składa w Ośrodku Pomocy Społecznej w Gliwicach przy ul. Górnych Wałów 9.

Pomoc na kontynuowanie nauki przyznaje się osobie usamodzielnianej, jeżeli kontynuuje naukę:

- w szkole,
- w zakładzie kształcenia nauczycieli,
- na uczelni,

- na kursach, jeśli ich ukończenie jest zgodne z indywidualnym programem usamodzielnienia,
- u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego.

Należy zwrócić uwagę, że świadczenia dla usamodzielnianych wychowanków podlegają, na podstawie art. 86, ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, „[...]waloryzacji wskaźnikiem cen towarów i usług konsumpcyjnych ogłaszanych przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, od dnia 1 czerwca roku kalendarzowego następującego po roku kalendarzowym, w którym wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych w okresie od roku kalendarzowego, w którym była przeprowadzona ostatnio waloryzacja, przekroczył 105 proc.”

Pomoc na kontynuowanie nauki przyznaje się na czas nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25 lat. Przysługuje odpowiednio w trakcie trwania roku szkolnego, roku akademickiego, kursu albo przygotowania zawodowego i wynosi od 1 czerwca 2026 roku nie mniej niż 815 zł miesięcznie (w Gliwicach zgodnie z uchwałą Rady Miasta od 1 czerwca 2026 roku **1000 zł miesięcznie**). Pomoc na kontynuowanie otrzymasz bez względu na dochód.

Pomoc na kontynuowanie nauki nie przysługuje w przypadku, gdy osoba usamodzielniana:

- kontynuuje naukę w szkole ponadgimnazjalnej lub uczelni, która zapewnia nieodpłatne utrzymanie i naukę,
- bez uzasadnionych powodów zmieniła trzykrotnie szkołę, uczelnię, kurs na tym samym poziomie kształcenia,
- została umieszczona w zakładzie karnym.

Pomoc na kontynuowanie nauki można zawiesić w przypadku gdy:

- osoba usamodzielniona nie realizuje indywidualnego programu usamodzielnienia,
- osoba usamodzielniana przebywa na urlopie od zajęć w trakcie kształcenia w zakładzie kształcenia nauczycieli.

Wniosek o przyznanie pomocy na usamodzielnienie osoba usamodzielniana składa w powiecie właściwym ze względu na miejsce zamieszkania przed umieszczeniem w pieczy zastępczej.

Jeśli przed umieszczeniem w placówce usamodzielniany wychowanek mieszkał w Gliwicach swój wniosek składa w Ośrodku Pomocy Społecznej w Gliwicach przy ul. Górnych Wałów 9 w Gliwicach.

Pomoc na usamodzielnienie może zostać wypłacona, w zależności od ustaleń indywidualnego programu usamodzielnienia, jednorazowo lub w ratach, nie później jednak niż do ukończenia przez 26 roku życia. W przypadku gdy otrzymujesz pomoc na kontynuowanie nauki, pomoc na usamodzielnienie, jest Ci wypłacona po zakończeniu pobierania pomocy na kontynuowanie nauki. W uzasadnionych przypadkach (otrzymanie mieszkania komunalnego) pomoc na usamodzielnienie może zostać wypłacona w trakcie wypłacania pomocy na kontynuowanie nauki.

Wysokość pomocy na usamodzielnienie wynosi:

1. W przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę-opiekuńczo wychowawczą:

- nie mniej niż 10 723 zł. - jeżeli przebywała w pieczy przez okres powyżej 3 lat,
- nie mniej niż 5 364 zł. - jeżeli przebywała w pieczy przez okres od 2 do 3 lat,
- nie mniej niż 2 683 zł. - jeżeli przebywała w pieczy przez okres poniżej 2 lat, nie krócej jednak niż przez okres 1 roku.

2. Natomiast minimalna wysokość pomocy na usamodzielnienie w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną, jeśli osoba ta przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej 3 lat, wynosić będzie 5 364 zł. Wniosek o przyznanie pomocy na zagospodarowanie osoba usamodzielniana składa w powiecie właściwym ze względu na miejsce osiedlenia się.

Pomoc na zagospodarowanie jest wypłacana jednorazowo, nie później niż do ukończenia 26 roku życia, w wysokości nie niższej niż 2 439 zł, a w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności – minimum 4 875 zł. Pomoc na zagospodarowanie może być przyznana w formie rzeczowej.

Przyznania pomocy na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie lub zagospodarowanie można odmówić w przypadku, gdy :

- istnieje uzasadnione przypuszczenie, że pomoc zostanie wykorzystana niegodnie z celem, na jaki zostanie przyznana,
- przed osiągnięciem pełnoletności wychowanek opuścił samowolnie pieczę zastępczą.

5. Uzyskanie odpowiednich warunków mieszkaniowych

Miasto Gliwice dysponuje ofertą pomocy w postaci pobytu w 7 mieszkaniach treningowych z 23 miejscami, przeznaczoną dla

osób usamodzielnianych opuszczających pieczę zastępczą w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy lub zakład dla nieletnich.

Mieszkania treningowe są formą pomocy społecznej dla osób usamodzielnianych do czasu uzyskania przez nich mieszkania komunalnego z zasobów miasta Gliwice. Zapewniają one warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku i integrują ze społecznością lokalną. Mieszkania są wyposażone w niezbędne meble, podstawowy sprzęt gospodarstwa domowego. Za każde mieszkanie treningowe odpowiedzialny jest wyznaczony pracownik, który ma prawo wstępu do mieszkania o każdej porze. Do zadań pracownika – opiekuna w mieszkaniu treningowym należy w szczególności: nadzór nad prawidłową organizacją wspólnego pobytu mieszkańców, współpraca i wspieranie mieszkańców w rozwiązywaniu problemów, pomoc w składaniu dokumentów do ZGM oraz OPS w Gliwicach oraz współpraca z opiekunem usamodzielnienia poszczególnych mieszkańców.

Aby ubiegać się o pobyt w mieszkaniu treningowym muszą być spełnione następujące warunki:

- mieszkania treningowe przeznaczone są dla osób usamodzielnianych z pieczy zastępczej, nie posiadających czasowo innych możliwości zamieszkania i znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej,
- o pobyt w mieszkaniu treningowym mogą ubiegać się osoby usamodzielniane pod warunkiem, że umieszczenie w rodzinie zastępczej lub skierowanie na pobyt całodobowy do placówki nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu oraz zamierzające się osiedlić na terenie Miasta Gliwice,
- warunkiem zamieszkania w mieszkaniu treningowym jest realizacja przez osobę usamodzielnianą zapisów indywidualnego programu usamodzielnienia, opracowanego wspólnie z opiekunem usamodzielnienia i zatwierdzonego przez Dyrektora OPS w Gliwicach, w szczególności w zakresie kontynuowania nauki,

- pierwszeństwo w uzyskaniu pomocy w postaci pobytu w mieszkaniu treningowym mają osoby kontynuujące naukę w systemie dziennym oraz osoby usamodzielniane opuszczające instytucjonalną formę pieczy zastępczej jaką są Domy Dziecka z terenu miasta Gliwice,
- z ubiegania się o pobyt w mieszkaniu zostają wykluczone osoby pozostające w związku małżeńskim, uzależnione od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających oraz osoby skazane prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwa popełnione z winy umyślnej.

Zakres działania mieszkania treningowego dla usamodzielnianych wychowanków :

- umożliwia przygotowanie do pełnej samodzielności poprzez doskonalenie umiejętności prowadzenia samodzielnego gospodarstwa domowego, radzenia sobie z problemami codziennego życia, rozporządzania posiadanymi środkami finansowymi,
- pomaga w integracji ze środowiskiem poprzez rozwój umiejętności prawidłowego wchodzenia w relacje społeczne,
- stwarza możliwości w zakresie uzyskania wykształcenia, zdobycia kwalifikacji zawodowych, poszukiwania pracy i pozyskania samodzielnego mieszkania,
- stwarza możliwości do nabycia umiejętności samodzielnego rozwiązywania trudności życiowych, emocjonalnych, rodzinnych itp. przy wsparciu osób wspomagających usamodzielnianego,
- rozwija umiejętności planowania i wykorzystywania czasu wolnego,

- umożliwia rozwijanie i utrwalanie poczucia odpowiedzialności za własne życie,
- uczy ponoszenia konsekwencji własnych decyzji i działań,
- umożliwia nabycie realnego postrzegania rzeczywistości,
- prowadzi zajęcia kulinarne.

Dane kontaktowe:

Telefon: 32 335 97 17,

32 335 97 18

e-mail: ds@ops.gliwice.eu

Godziny otwarcia Ośrodka:

Poniedziałek: 7.30-17.00

Wtorek-Czwartek: 7.30-15.30

Piątek: 7.30-14.00

Rodzinna Piecza Zastępcza
w Gliwicach

Gliwice, 2026 r.